

15. Liefdesliederen van Inanna en Dumuzi (II)

De liefde tussen godin Inanna en haar aardse herder Dumuzi worden in bloemrijke metaforen beschreven. Hun liefdesspel heeft de lichte toon van volkse huwelijksliedjes. Dumuzi moet keurig netjes Inanna ten huwelijk vragen aan haar moeder, de vader speelt geen enkele rol.

Sjuba-stenen

De vraag of godin Inanna niet beneden haar stand trouwt met een herder is een belangrijk motief waar het aanstaande bruidspaar heftig over kibbelt. Inanna zegt dat Dumuzi zonder haar familie niets zou betekenen. Dumuzi sputtert tegen en tracht haar te sussen. Zijn familie is evenwaardig aan haar familie, verdedigt hij zich. Zijn vader, zijn moeder en zijn zus doen niet onder voor de familie van Inanna en hijzelf staat op gelijke voet met de zonnegod Utu. Dan belooft Dumuzi dat hij de 'sjuba-stenen' voor Inanna zal 'inploegen'. De kleine sjuba-stenen zal hij als zaad neerleggen, de grote sjuba-stenen zal hij als graanschoven opstapelen. Hij zal ze naar het dak brengen, waar Inanna over de muur leunt. Inanna vraagt voor wie hij de sjuba-stenen in de grond ploegt. Dumuzi antwoordt dat hij de sjuba-stenen voor zijn heilige vrouw zal inploegen.

Sjuba-stenen zijn stenen die een glanzende verleidelijke uitstraling hebben. Hoe moeten we het *inploegen van de sjuba-stenen* interpreteren? Is het een toespeling op seks? De Israëlitische vertaler van deze liefdesliederen, Yitzak Sefati, ziet er een metafoor in voor het aaneenrijgen van deze kostbare stenen tot een ketting die de bruidegom aan de bruid schenkt en die zij op haar bruiloft draagt. Dit aaneenrijgen wordt vergeleken met het één voor één in de voren laten vallen van de zaden tijdens het ploegen. Daarmee hebben we weer een toespeling op de agrarische vruchtbaarheid waar het liefdesspel van Inanna altijd om draait. Dezelfde metaforen keren terug in de liederen die over de koning gezongen worden, wanneer hij zich in vol ornaat naar de tempel van Inanna begeeft om met haar het ritueel van het Heilig Huwelijk te vieren:

Ik ben gekleed in linnen in de gipar [= ambtswoning van de hogepriesteres].

Ik lig op het bed met girinna-planten in de geurende slaapkamer.

Ik laat de mensen voedzame groenten eten, ik ben hun ⁴Enkimdu [= de god van de irrigatie en cultivatie].

Ik ben de goede herder, wiens schapen snel vermeerderen.

Emesal: vrouwentaal

In de liefdesliederen spreekt Inanna een speciale vorm van het Sumerisch, het Emesal. Emesal betekent letterlijk 'taal (eme = tong) van de vrouw (sal)'. Het was dus een taal die door vrouwen werd gesproken. Dumuzi gebruikt altijd de gewone Sumerische taal, het Emegir. Over de betekenis van deze vrouwentaal is veel geschreven. Waar komt zij vandaan? Spraken vrouwen altijd in deze taal, ook als ze thuis met hun man en kinderen waren?

Het Emesal heeft een eigen woordenschat en een andere uitspraak van sommige medeklinkers dan het gewone Sumerisch. Dumuzi wordt 'umun' (= heer) genoemd, een ander woord voor 'En' in de 'vrouwentaal'. Het Emesal vervangt bepaalde medeklinkers van het gewone Sumerisch, meestal door de uitspraak van de klinkers naar voren toe te verschuiven. De 'z' in het Emesal komt in de plaats van de 'd' in het standaard Sumerisch; 'udu' ('schaap') is in het Emesal 'eze' en dug ('goed zijn') is zeb. Ook gebruikt het Emesal een aantal eigen woorden die niet in de standaardtaal voorkomen, zoals 'gašan' ('meesteres') in plaats van nin.

We krijgen de indruk dat de vrouwentaal vooral gebruikt werd in speciale religieuze situaties, waarin de hoge, zachte vrouwenstem van essentieel belang was om de goden aan te spreken. Dat was niet alleen in liefdesliederen het geval, maar ook in klaagliederen over de dood van een jong gestorven god of over de verwoesting van een stad. Deze liederen werden door klaagvrouwen gezongen, met hoge schrille tonen. Later gingen speciale priesters deze liederen ook zingen. Dat waren de zogenaamde 'gala-priesters', die als vrouwen gekleed gingen en die deze liederen ook in het Emesal zongen. Zij behoorden tot de volgelingen van godin Inanna en waren vermoedelijk castraten.

Terracotta reliëfs

De Amerikaanse assyrioloog Julia Assante legde een verband tussen de erotische liefdesliederen over Inanna en haar geliefde Dumuzi en de erotische terracotta reliëfs die uit dezelfde periode dateren. Deze reliëfs laten op vrijmoedige wijze de seksuele vereniging tussen een man en een vrouw zien en lijken hetzelfde thema weer te geven dat wij ook in de liederen over Inanna en Dumuzi tegengekomen. Zo zien we op de plaquettes afbeeldingen van een huwelijksbed waarop een man en een vrouw seks hebben. Deze terracotta reliëfs waren razend populair en werden ook in woningen aangetroffen waar zij aan de muur hingen of in een niche waren geplaatst. De mensen hoopten met deze reliëfs precies hetzelfde doel te bereiken als met de liefdesliederen: ze moesten de erotische krachten van de godin op magisch wijze oproepen, zodat de gewassen op de velden zouden gedijen en de koeien en schapen in de stal zich in grote aantallen zouden voortplanten.

Volgende week: Liefdesliederen van Inanna en Dumuzi (vervolg)



Seksscène. Terracotta reliëf. Herkomst onbekend. (Marie-Therèse Barrelet, *Figurines et reliëfs*, 1968, pl. LXXI, afb. 744; Louvre, AO 8662)



Seksscène. Terracotta reliëf uit Bismaya. (Met dank aan: Oriental Institute of the University of Chicago *OIA 361*; foto: Julia Assante)
Man en vrouw gearmd op een bed. Terracotta reliëf uit Nippur. (Met dank aan: Oriental Institute of the University of Chicago, Assante 2003, fig. 4)